

මාත්‍රා හා වර්ණ ඡන්දස් වර්ගීකරණය

යූ.පී. නාමල් වමන්ද
ඕව්ටවත්ත, උඩලමත්ත, ගාල්ල.

ABSTRACT

ඡන්දස යනු යම්කිසි පද්‍ය ආකෘතියක මාත්‍රා හෝ අක්ෂර නියමයයි. එය වෛදික ඡන්දස හා ලෝකික ඡන්දස වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වෙයි. පද්‍ය බන්ධනය හා සම්බන්ධ වන ලෝකික ඡන්දස නැවත මාත්‍රා ඡන්දස සහ වර්ණ ඡන්දස වශයෙන් දෙකොටසකි.

මාත්‍රා ඡන්දසට පදනම් වන්නේ මාත්‍රා ය. මාත්‍රාවක් යනු ඇසිපිය හෙළන මොහොතකි. එවන් එක් මාත්‍රාවක් ළඟු මාත්‍රාවක් ලෙස ද මාත්‍රා දෙකක් ගුරු මාත්‍රාවක් ලෙස ද සැලකෙයි. මේ අනුව සිංහල භාෂාවේ කෙටි ස්වර සහ කෙටි ස්වරාරූඪ ව්‍යංජන ආදිය ළඟු මාත්‍රා ය. දිගු ස්වර සහ දිගු ස්වරාරූඪ ව්‍යංජන ආදිය ගුරු මාත්‍රා ය. මේ ආකාරයට කිසියම් පද්‍ය ආකෘතියක මාත්‍රා නියම කළ හැකි ය. එය මාත්‍රා ඡන්දස නම් වෙයි.

වර්ණ ඡන්දසට පදනම් වන්නේ අක්ෂර ය. භාෂාවේ අක්ෂර ද ළඟු සහ ගුරු වශයෙන් දෙකොටසකි. ඉහත මාත්‍රා ඡන්දසේ මාත්‍රා ගණනය කළ ලෙස ම වර්ණ ඡන්දසේ අක්ෂර ද ගණනය කළ හැකි ය. එය වර්ණ ඡන්දසයි.

ඒ ඒ ඡන්දස්වලට අයත් විරිත් ගණනය කරන්නේ ඡන්දස් ප්‍රස්තාරගත කිරීමෙනි. එහි දී සිදු වන්නේ ඒ ඒ ඡන්දසේ මාත්‍රා හෝ අක්ෂර ගණ ලෙස දැක්වීමයි. මාත්‍රා ඡන්දසේ ගණයකට මාත්‍රා හතරකි. වර්ණ ඡන්දසේ ගණයකට මාත්‍රා තුනකි. ඒ ඒ ගණය සර්ව ගුරු ගණයේ සිට සර්ව ලඝු ගණය දක්වා ප්‍රස්තාර කළ විට එකී ගණයෙන් තනාගත හැකි විරිත් සංඛ්‍යාව ලැබේ.

ඉහත විග්‍රහයට අනුව ගණ යනු විරිත් නිර්ණය පිණිස මාත්‍රා සහ වර්ණ ඡන්දස් ප්‍රස්තාරගත කිරීම සඳහා භාවිත කරන සංකල්පයකි. ඒ අනුව ඇතැම් පඬිවරු ඡන්දස මාත්‍රා, අක්ෂර සහ ගණ ඡන්දස වශයෙන් තෙවැදෑරුම් කිරීම තර්කානුකූල නොවන බව පැහැදිලි වෙයි.

නූතන සාර්ථක ඡන්දස් විරහිත නිර්මාණවල ද නියමිත ආනිත ඡන්දස් නැත ද කිසියම් ඡන්දසක් ඇත.